

Maksuttoman varhaiskasvatuksen käytäntöjen tarkentaminen

SIVLA 21.01.2026 § 3

101/02.05.00/2023

Tarkennetaan maksuttoman varhaiskasvatuksen käytäntöä lapselle varatun käyttämättömän loman ajalta.

Tammelassa on ollut maksuton varhaiskasvatus elokuusta 2023 alkaen (KVALT 12.12.2022 § 71). Kahden vuoden kokemukset ovat olleet myönteisiä: varhaiskasvatuksen osallistumisaste on noussut, kuntaan on muuttanut lapsiperheitä, lapset ovat oppineet yhdessä vertaisryhmän kanssa ja perheiden arkeen on tullut helpotusta. Esille on noussut tarve rajata lapsen päivän pituutta ja tarkentaa loma-aikojen käyttöä. Rajaamisella ei tavoitella maksutuottoja, vaan lapsen edun nykyistä kattavampaa toteutumista. Varhaiskasvatuslain (540/2018) mukaan kunnan tulee järjestää varhaiskasvatusta siinä laajuudessa kuin kunnassa oleva tarve edellyttää. Lain mukaan lapselle varatusta lomasta, joka jää käyttämättä ja peruuttamatta, voidaan määrittää maksu. Maksuttoman varhaiskasvatuksen kriteerejä tarkennetaan loma-ajan käytännöillä.

Maksuttoman varhaiskasvatuksen kriteerit ohjaavat maksuttomuuden käytäntöä mm. lapsen päivän pituus ja loma-aikojen käyttö. Kuitenkin päiväkodeista ja perhepäivähoidosta on tullut palautetta, että osalla lapsista lasten varhaiskasvuspäivät ovat pidentyneet ja lasten keskimääräiset loma-ajat lyhentyneet. On havaittu jopa, ettei lapselle suoda lainkaan lomaa koko toimintavuoden aikana. Havaitut muutokset ovat johtaneet lisääntyneeseen henkilökunnan tarpeeseen toiminnassa mukana olevaa lasta kohden. Toisaalta maksuton varhaiskasvatus on vienyt tilannetta parempaan suuntaan osalla lapsia, nimittäin heillä loma-ajat ovat pidentyneet, koska varhaiskasvatuksesta ei tarvitse maksaa.

Lapsen etuna nähdään, että lapsen päivän pituus on sopiva lapsen ikään nähden ja lapsella on riittävä määrä lomaa vuoden aikana, jonka hän saa viettää läheistensä kanssa. Näin myös varhaiskasvatuksen tehtävä tukea perhettä lapsen kasvatuksessa sekä mahdollistaa lapsen kasvu, kehitys ja oppiminen toteutuu. Lapsiryhmän toiminta antaa lapselle mahdollisuuden luoda ystävyyssuhteita ja oppia asioita yhdessä vertaisten ja henkilökunnan kanssa.

Maksuttoman varhaiskasvatuksen kriteerien mukaan lapsella tulee olla toimintavuoden (elokuu-heinäkuu) aikana vähintään 28 lomapäivää, joista perättäisiä vähintään kaksi viikkoa. Lomapäiviksi ei lueta sairaus- tai toipumispäiviä. Toimintavuoden 12. kuukausi eli heinäkuu voidaan määrittää maksulliseksi, ellei lapsella ole lomapäiviä toimintavuoden aikana.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain (1503/2016) mukaan peruuttamatta jätetystä varhaiskasvatuksesta voidaan periä maksu. Jos lapsen huoltajat varaavat lapselle varhaiskasvatuspaikan lomansa ajaksi eivätkä peruuta sitä, voidaan peruuttamatta jätetystä

varhaiskasvatuspaikasta periä puolet asiakasmaksulain mukaan määräytyvästä kuukausimaksusta. Vaikka perheen tulot olisivat niin pienet, ettei lapselle ole määrätty kuukausimaksua, voidaan käyttämättä jätetystä varhaiskasvatuksesta kuitenkin periä puolet pienimmästä perittävästä maksusta. (Laki varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista 1503/2016, 10 §.) Varhaiskasvatuksen korkein maksu 31.7.2026 asti on 311 euroa (puolet 155 €) ja 1.8.2026 alkaen 335 euroa (puolet 167 €). Varhaiskasvatuksen alin perittävä maksu 31.7.2026 asti on 30 euroa (puolet 15 €) ja 1.8.2026 alkaen 32 euroa (puolet 16 €).

Varhaiskasvatus saa pääsääntöisesti kestää enintään kymmenen tuntia yhtäjaksoisesti, lukuun ottamatta vuorohoitoa, jossa päivittäinen kesto on lapsen tarpeen mukainen (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 9 §). Varhaiskasvatuspalvelusta tehdään lapsikohtainen varhaiskasvatussopimus. Sopimuksessa sovitaan palvelun osa- tai kokoaikaisuudesta. Varhaiskasvatuksen kuukautta koskevat tuntiportaat määräytyvät seuraavasti: 1) enemmän kuin 106 tuntia kuukaudessa, 2) enintään 106 tuntia kuukaudessa tai 3) enintään 56 tuntia kuukaudessa. Varhaiskasvatuslain (540/2018, 5 §) mukaan kunnan on järjestettävä varhaiskasvatusta siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Lain mukaan varhaiskasvatushenkilöstön tulee toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä. Henkilöstö keskustelee lapsen päivän pituudesta huoltajien kanssa.

Lapsivaikutusten arviointi (Kvalt 60 §, 23.9.2019)

Päätöksen lapsivaikutukset: On

Yritysvaikutusten arviointi (Kvalt 66 §, 20.12.2010):

Vaikuttaako yritysten kilpailutilanteeseen: Ei

Onko päätöksellä vaikutuksia yritysten määrän kehittymiseen: Ei

Vaikuttaako päätös positiivisesti työpaikkojen muodostumiseen: Ei

Onko palvelu mahdollista ulkoistaa: Ei

Valmistelija: Kasvatuspäällikkö Paula Laakso, puh. 050 372 2267

Esittelijä: Sivistysjohtaja

Päätösehdotus:

Sivistyslautakunta päättää periä 1.5.2026 alkaen lapsen huoltajilta varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain mukaisen maksun, mikäli huoltajat varaavat varhaiskasvatuspaikan loman ajaksi, eivätkä lapsen poissa ollessa peruuta sitä. Maksun suuruus on puolet asiakasmaksulain mukaan määräytyvästä maksusta. Ellei lapselle määräydy tulojen perusteella kuukausimaksun määrää, perintä on puolet alimmasta perittävästä maksusta.

Päätös: Päätösehdotus hyväksyttiin.